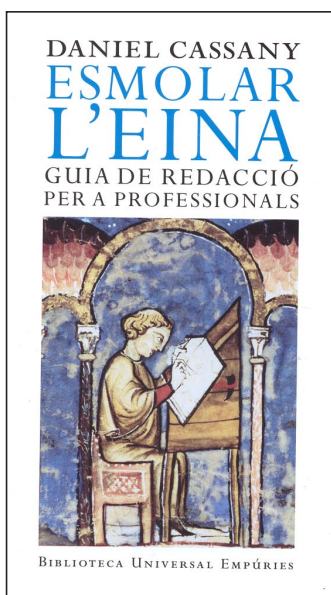

Resenyes

Esmolar l'eina: Guia de redacció per a professionals**Dades bàsiques**

CASSANY, Daniel.

*Esmolar l'eina: Guia de redacció per a professionals.*Barcelona: Empúries, 2007. 159 p.
(Biblioteca Universal Empúries; 217).

ISBN 978-84-9787-250-8.

Autor de la ressenya

Sever Salvador i Padrosa

Secretaria de Política Lingüística

Quina eina cal esmolar? L'eina del discurs escrit. De quins professionals parlem? Dels professionals que han de vehicular la seva activitat per mitjà del codi escrit. Professionals que han tingut una formació escassa, sinó deficient, en el domini de l'escriptura. Aquesta mancança comporta maldecaps tant a ells, com a les empreses o institucions on treballen.

L'autor, coneixedor de les interioritats del codi escrit (recordem el *best-seller* famós *La cuina de l'escriptura*, 1993), i conscient dels dèficits dels professionals, ens ofereix, ara, una *cuina de l'escriptura per a professionals*, una guia amb la qual vol ensenyar a pescar més que no pas «despatxar llenguados i sardines», en paraules de l'autor.

La lenta gestació d'aquest llibre té el mèrit de basar-se en la dilatada experiència de l'autor, professor universitari dedicat, també, a ensenyar a escriure a tota mena de professionals del món empresarial i institucional. El llibre, doncs, va adreçat a les persones d'aquests àmbits que escriuen, siguin autors, correctors, editors, supervisors, caps que donen el vistiplau o lectors que volen tenir criteri. Els textos, òbviament, són els textos especialitzats —complexos, sofisticats i compromesos— que es fan servir en aquests entorns. A fi d'acomplir aquest propòsit, l'autor organitza el contingut principal en deu capítols. Al final n'afegeix dos dedicats a les instruccions i la correspondència.

Els capítols 1 «L'anàlisi del lector» i 2 «Tècniques d'anàlisi del lector» tracten de l'absoluta importància que tenen els destinataris dels escrits que produïm. Així, l'autor ens informa de les cinc categories de lectors especialitzats: el profà (culte, però en un altre camp), l'executiu (vol informació concreta per poder prendre decisions), l'expert (es fixa en tot), el tècnic (defuig les abstraccions; vol solucions pràctiques) i l'operari (només vol entendre allò que afecta la seva feina). També classifica les lectores i els lectors segons si pertanyen a l'àmbit de l'emissió o la recepció del document. Així mateix, suggereix tècniques per analitzar el tipus de lector: a) la tècnica de l'anàlisi sociodemogràfica, si hem d'adreçar-nos a diversos destinataris o a una audiència; b) la tècnica pròpia del màrqueting que consisteix a *segmentar el públic*, si l'audiència no és homogènia; c) les tècniques d'anàlisi organitzativa o del *diagrama egocèntric*, quan hem d'escriure dins d'una organització, i d) la tècnica de l'anàlisi psicològica, si hem d'adreçar-nos a un destinatari conegut.

Daniel Cassany inicia el capítol 3, «Les veus de l'autor», amb fermesa quan afirma: «L'autor sempre deixa rastre». Tot i que en els textos especialitzats l'autor se sol amagar, la seva veu sempre acaba emergint. Per això, proposa que la seva presència es moduli conscientment, és a dir, que graduem el grau d'objectivitat i de subjectivitat d'acord amb les nostres necessitats.

El capítol 4, «L'organització de les dades», tracta dels tres components dels documents: la presentació, el nucli i el tancament. La *presentació* prepara el lector per a la lectura i n'anticipa les dades més rellevants. Inclou elements textuais com ara la portada, les dades d'identificació (títol, autoria, procedència, editorial), l'aparell titular (títol i subtítol, títols interns), l'índex general, el resum, la distribució, el pròleg, els agraïments, etc. El *nucli* —la part més extensa on es despleguen totes les dades— pot tenir una gran diversitat d'estructures, enfocaments i graus d'especificitat. Aquesta part està redactada en un estil discursiu que fomenta la reflexió. El *tancament* projecta la informació cap al futur. Inclou les recomanacions, les conclusions, l'epíleg, la resolució, la bibliografia, els annexos, l'apèndix, els índexs específics (temàtics, analítics, onomàstics), etc.

L'autor ens ofereix maneres d'organitzar la informació: en forma de *piràmide* (permet que el text s'adapti tant a lectors poc interessats com als que cerquen dades més precises); seguint el *mètode SIDCRA* (sumari, introducció, desenvolupament, conclusions, recomanacions i annexos), propi de l'informe tècnic, o bé d'acord amb els *trapezoides invertits*, en el cas de l'article de recerca. El capítol acaba amb unes orientacions sobre les notes i el paràgraf.

Al capítol 5, «Títols i portades», s'hi remarca la importància del títol absolut i dels títols interns, que es poden considerar, respectivament, una targeta de presentació o una estratègia poderosa per estructurar el document.

Al capítol 6, «Índexs», l'autor ofereix un ventall de maneres de construir els índexs. Aquests elements textuais són molt importants per a llibres i documents, ja que constitueixen autèntiques guies internes.

Els resums, objecte d'estudi del capítol 7, són habituals en els textos científics. L'autor creu que aquestes sinopsis abreujades del contingut també haurien de ser presents en els textos emesos per empreses i institucions. Explica les funcions que els resums poden exercir, detalla el resum informatiu i el descriptiu i dóna uns criteris d'elaboració.

Els capítols 8 i 9, «Prosa» i «Més prosa», estan dedicats a l'aspecte més lingüístic, sobre què cal saber per redactar bé. S'hi tracten aspectes com ara la llargada de les oracions, l'estil nominal i l'estil verbal, la manera de controlar les complementacions o bé la bondat de les afirmacions i el perill de les negacions. També s'hi parla de les característiques pròpies de la prosa especialitzada: de l'ús general del present i de la tercera persona, del risc que es corre amb l'ús de les passives, de les oportunitats de les actives, de la cautela davant de l'ús del gerundi, dels verbs febles o amb poc pes semàntic, de l'ordre i la posició de la informació, de la recomanació de situar al final els complements pesants, dels incisos, etc.

Amb el títol «Dissenys», al capítol 10, l'autor engloba un seguit de recursos semiòtics, però se centra en els que tenen lletra: els esquemes, els diagrames i les taules. Els dissenys també tenen riscos i dificultats. Ens adverteix que, encara que no ho sembli, l'elaboració de recursos visuals demana una reflexió semblant a la que fem a l'hora de compondre textos escrits.

Al capítol 11, «Taules», l'autor afirma que les taules són un recurs expressiu important en la comunicació professional. Ens diu, però, que cal anar en compte perquè si són massa exhaustives poden confondre. Esmenta dos tipus de taules: les dependents i les independents. Ens fa notar com les ratlles ajuden o no a interpretar les taules i acaba el capítol donant-nos uns criteris per construir-ne.

Clouen el llibre dos capítols, més pràctics que els precedents, dedicats a dos tipus de text molt interessants per als qui treballen en les organitzacions: *les instruccions*, capítol 12, i *la correspondència*, capítol 13. Les *instruccions* són arreu, tant a les bases d'un concurs com al manual d'ús d'un electrodomèstic o a l'operativa d'un banc. Tenen destinataris molt diversos, cal que siguin ben fetes, ordenen el comportament i determinen les conductes. En fi, les instruccions governen bona part de les nostres vides. Contenen imperatius, perífrasis d'obligació, enumeracions d'accions, llistes de fets, il·lustracions gràfiques, etc. L'autor ens explica com han de ser: per a tothom, completes i precises, adequades, manejables, neutres, segures i còmodes. A l'hora d'elaborar-les, cal "ficar-se en la pell de l'usuari", ens diu l'autor. I tot seguit dóna recomanacions sobre com cal abordar l'organització, la redacció i la presentació.

L'altre tipus de text, la *correspondència*, sigui en forma de carta, d'ofici o de missatge electrònic, és el *motor* de les organitzacions, ja que hi fem comandes, tramitem expedients i reclamacions, formalitzem acords, negociem conflictes, etc. Aquests textos són fonamentals perquè s'hi projecten la identitat, els valors i les pràctiques socials de les empreses i les institucions. L'autor s'estalvia de parlar de l'estructura i de la presentació de la correspondència i, a partir d'un exemple sobre la manera de dir *no* amb elegància, explica l'estratègia comunicativa, la retòrica i l'estil.

La bibliografia final conté 63 títols: 28 en anglès, 15 en català, 14 en espanyol i 6 en francès.

Daniel Cassany té la virtut d'obsequiar-nos, al llarg de tota l'obra, amb molts exemples, quadres, gràfics i esquemes. La manera com els exemples estan inserits dins del text permet afirmar que

l'autor predica amb l'exemple. Fidel al seu coneixement de la didàctica i a l'experiència com a ensenyant, redacta un text didàctic, coherent i amè, cosa que s'agraeix, atesa la matèria de què tracta el llibre.

Cal fer notar que, al llarg de l'obra, Daniel Cassany presenta propostes alternatives i possibilitats matisades a fi de poder valorar l'encert de les solucions. Ens ensenya a triar el bo i millor de cada proposta amb la intenció que el lector interessat prengui consciència que pot *modular* el discurs segons la seva voluntat. Al capdavant, som els autors els qui hem de dominar el text, i no pas a l'inrevés.

Quan la premsa es va fer ressò de l'aparició del llibre, va destacar l'afirmació de l'autor "som el que escrivim" i "escrivint exercim el poder". La primera afirmació és lògica: també "som el que mengem", "som el que respirem"... som tot allò que fem. Quant a la segona, sovint no hi ha prou consciència que quan s'escriu s'exerceix el poder. Per això em sembla encertat que Daniel Cassany ens ho recordi i ens aconselli que, si dominem bé l'eina, podrem exercir adequadament la part de poder que ens correspon, ja que, el domini de les tècniques ens permetrà triar les opcions més adequades als nostres propòsits, sempre que, prèviament, això sí, tinguem clar què volem dir.

En síntesi, som davant d'un llibre d'autoajuda (dels bons, seriosos i honestos), útil per a molts professionals que encara tenen l'eina d'escriure esmussada. Deixeu-me afegir que aquesta obra ens pot ajudar a tots a *esmolar ben bé l'eina per quan vingui...* un altre escrit!

